

PRO MEMORIA

Profesor Stanisław Mikołaj Radwan**(1933 – 2007)**

Stanisław Mikołaj Radwan urodził się 6 grudnia 1933 r. w Rzeczycy Ziemiańskiej, w gminie Trzydnik Duży, powiat Kraśnik, województwo lubelskie.

Studia wyższe ukończył w 1958 r. na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi (BiNoZ) UMCS w Lublinie, uzyskując tytuł magistra biologii. Pracę zawodową podjął jako asystent prof. dr hab. Gabriela Brzęka w Katedrze Zoologii Wyższej Szkoły Rolniczej w Lublinie. Stopień naukowy doktora nauk przyrodniczych z zakresu zoologii nadała Mu Rada Wydziału BiNoZ UMCS w roku 1965. W latach 1966-1974 pracował w WSR na stanowisku adiunkta. W latach 1970-1972 był członkiem Senatu WSR, a w latach 1972-1974 członkiem Senatu Akademii Rolniczej w Lublinie. Stopień naukowy doktora habilitowanego nauk przyrodni-

czych w zakresie zoologii uzyskał w 1974 r., na BiNoZ UMCS. W 1982 r. otrzymał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego nauk przyrodniczych, a w 1989 r. tytuł profesora zwyczajnego. W latach 1976-1982 oraz 1991-1993 pełnił funkcję dyrektora Instytutu Biologicznych Podstaw Produkcji Zwierzęcej na Wydziale Zootechnicznym AR w Lublinie. Od 1978 r. był kierownikiem Zakładu Zoologii i Hydrobiologii, z którego w 1993 r. powstały Katedra Hydrobiologii i Ichtiobiologii oraz Katedra Zoologii. Katedrą Hydrobiologii i Ichtiobiologii AR w Lublinie Profesor kierował nieprzerwanie do emerytury, tj. do 2004 r.

Od połowy lat 80. XX w. Profesor coraz szerzej zajmował się zagadnieniami ochrony środowiska przyrodniczego, szczególnie ekosystemów wodno-błotnych. Brał udział m.in. w pracach nad dokumentacją naukową dotyczącą utworzenia Poleskiego Parku Narodowego i Rezerwaru Biosfery „Polesie Zachodnie”. Kierował pracami nad planem ochrony Poleskiego Parku Narodowego, a także Parku Krajobrazowego „Pojezierze Łęczyńskie” i Parku Krajobrazowego „Lasy

Janowskie”. Od maja 1995 r. prof. Radwan był kierownikiem utworzonej z Jego inicjatywy Pracowni Ochrony Przyrody, przekształconej w 2003 r. w Pracownię Ochrony Przyrody i Ekologii Krajobrazu. Z Pracowni tej, w dużej mierze dzięki staraniom Profesora, w 2006 r. powstał samodzielny Zakład Ekologii Krajobrazu i Ochrony Przyrody. Profesor był też inicjatorem i współtwórcą kierunku kształcenia „Ochrona Środowiska” na AR w Lublinie.

Do czasu przejścia na emeryturę Profesor opublikował 244 prace naukowe. Wśród nich 147 to oryginalne prace twórcze, zamieszczane w renomowanych czasopismach naukowych o zasięgu ogólnopolskim i międzynarodowym. Był także redaktorem 19 tomów monografii. Do Jego najważniejszych osiągnięć naukowych należą:

- opracowanie wszechstronnego studium systematyczno-ekologicznego wrotków jezior Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego, w tym opisanie aż 37 gatunków nowych dla Polski i 9 nowych dla Europy; określenie struktury ekologicznej i sezonowych zmian w zespołach wrotków psammonowych - bardzo słabo poznanego i rzadko opisywanego zespołu organizmów. Dzięki tym badaniom Profesor jest uważany za jednego z twórców polskiej szkoły badań nad *psammonem*;
- określenie przydatności wrotków, jako wskaźników trofii wód;
- wykorzystanie danych o składzie gatunkowym wrotków pelagicznych do określania stopnia podobieństwa limnologicznego jezior;
- określenie typów, struktury biotycznej i roli ekotonów w funkcjonowaniu wodno-torfowiskowych kompleksów ekosystemów;
- opracowanie i opublikowanie opartego na oryginalnej metodyce studium migracji i akumulacji metali ciężkich na różnych poziomach troficznych ekosystemu jeziornego;
- opracowanie tomu *Family Gastropodidae*, w ramach seryjnie ukazującego się międzynarodowego dzieła *Guides to the Identification of the microinvertebrates of the continental waters, of the world*. SPB Academic Publishers, The Hague, The Netherlands (2002);
- udział w tworzeniu podstaw naukowych oraz w realizacji i monitorowaniu efektów 2 pionierskich w skali Polski programów renaturalizacji ekosystemów wodno-torfowiskowych: na Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim oraz w Pradolinie Wieprza, Jezioro Piskory (1992-1997);
- koordynowanie opracowania programów restytucji i wzmacniania regionalnych populacji 2 rzadkich gatunków zwierząt: raka szlachetnego i strzebli błotnej.

Profesor uczestniczył w realizacji 36 różnych projektów badawczych, w tym w kilkunastu znaczących w skali kraju, m.in.: w Centralnym Programie Badań Podstawowych CPBP 04.10. w latach 1985-1989 (kier. zadania); grantie KBN „Ekotony i ich rola w funkcjonowaniu wodno-torfowiskowych ekosystemów w obszarach chronionych Polesia, 1995-1998 (kier. projektu); grantie KBN „Przyrodnicze podstawy ochrony i odnowy ekosystemów wodno-torfowiskowych w obszarze funkcjonalnym Poleskiego Parku Narodowego, na tle antropogenicznych przekształceń środowiska naturalnego, 2000-2003 (kier. projektu).

Był promotorem 13 dysertacji doktorskich i opiekunem naukowym 1 rozprawy habilitacyjnej, a także recenzował 14 prac doktorskich, 10 rozpraw habilitacyjnych, 10 wniosków o tytuły profesorskie i 12 wniosków o stanowiska profesora nadzwyczajnego. Był również promotorem ponad 80 prac magisterskich i licencjackich.

Prof. Radwan działał bardzo aktywnie w wielu komitetach naukowych, organizacjach i towarzystwach naukowych oraz w społecznych organizacjach proekologicznych, w tym PAU (czł. koresp. od 2002 r.); PAN (twórca i przew. Komisji Ochrony i Kształtowania Środowiska Przyrodniczego Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Lublinie od 2001 r., inicjator wydawania i przew. Komitetu Redakcyjnego TEKI Komisji Ochrony i Kształtowania Środowiska Przyrodniczego O.L. PAN); Societas Internationalis Limnologiae -SIL (czł. od 1974 r.); Lubelskim Towarzystwie Naukowym (czł. rzecz. od 1975 r.); Polskim Towarzystwie Hydrobiologicznym (wiceprezes 1989-1992, prezes 1992-2000); Radzie Naukowej Poleskiego Parku Narodowego (przew. od 1990 do 2005); Radzie Naukowej Narwiańskiego Parku Narodowego (czł. Prezydium od 1996 r.); Radzie Gospodarki Wodnej przy Ministrze Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (czł. 1997-1999); Wojewódzkiej Komisji Ochrony Przyrody w Lublinie (od 1992 r.); Radzie Społeczno-Naukowej Parku Krajobrazowego „Lasy Janowskie (przew. od 1995 r.); Polskim Klubie Ekologicznym (prezes Lubelskiego Okręgu PKE 1988-1992).

Był również organizatorem i kierownikiem kilkunastu krajowych i międzynarodowych konferencji naukowych, m.in. corocznych konferencji poświęconych ekosystemom wodnym, organizowanych w Janowie Lubelskim wspólnie z Oddziałem Polskiej Akademii Nauk w Lublinie.

Za swoją niezwykle aktywną działalność naukową, dydaktyczną i organizacyjną odznaczony został: Krzyżem Oficerskim OOP (2001), Krzyżem Kawalerskim OOP (1983), Złotym Krzyżem Zasługi (1975). Wyróżniono Go także Medalem Komisji Edukacji Narodowej (1975) oraz Złotą Odznaką Za Zasługi dla Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (1990).

Od 2006 r. stan Jego zdrowia zaczął się widocznie pogarszać, mimo to był twórczy i aktywny do ostatnich dni. Chodząc już z trudnością, o lasce, przygotowywał wciąż nowe przedsięwzięcia badawcze, konferencje, publikacje.

Opatrzony Świętymi Sakramentami zmarł 16 lipca 2007 r. w wieku 73 lat. Pochowany został 19 lipca 2007 r. na cmentarzu parafialnym w Nałęczowie.

W pamięci podopiecznych i wychowanków prof. dr hab. Stanisław Radwan zapisał się jako znakomity specjalista, wymagający i sprawiedliwy przełożony, świetny organizator i niezastąpiony doradca w wielu trudnych sytuacjach zawodowych i osobistych.

Dla mnie osobiście był Mistrzem, Nauczycielem i Przewodnikiem po równie fascynującej, co trudnej krainie nauki, a w życiu codziennym – prawdziwie serdecznym Przyjacielem.

Tadeusz J. Chmielewski

Dr hab. Tadeusz J. Chmielewski, prof. AR w Lublinie jest przewodniczącym Komisji Ochrony i Kształtowania Środowiska Przyrodniczego PAN Oddział w Lublinie.